

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนเพื่อให้มีความรู้ ความชำนาญ และสามารถนำความรู้นั้นไปประกอบอาชีพได้

สุนทร ศรีสัตนา¹ มีความเห็นว่า สถาบันการศึกษานั้นเป็นสถาบันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญ ผิดกับสมัยก่อนซึ่งเห็นว่าสถาบันการศึกษานั้นเป็นสถาบันที่ไม่นิยมให้มีการเปลี่ยนแปลง สถาบันการศึกษาเป็นแต่เพียงสถาบันที่คอยดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมของสังคม และเป็นสถาบันซึ่งทำหน้าที่แต่เพียงถ่ายทอดวัฒนธรรมจากประชาชนวัยอายุหนึ่งไปยังประชาชนรุ่นต่อไปเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ทุกคนได้ตระหนักดีว่า การศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญเกือบทุก ๆ ด้าน หรือนัยหนึ่งการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระบบประชาธิปไตยสามารถบรรลุเป้าหมาย

โดยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ครูมีหน้าที่อบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อที่จะออกไปประกอบอาชีพที่สุจริตเป็นพลเมืองดี สถาบันฝึกหัดครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการฝึกฝนให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีประสิทธิภาพสูง สามารถอบรมเยาวชนให้บรรลุถึงจุดหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ ดังที่หลักสูตรระเบียบมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาไว้ดังนี้

¹ สุนทร ศรีสัตนา, "การศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย", รัฐศาสตร์นิเทศ, ปีที่ 4, เล่ม 1 (กันยายน, 2511), หน้า 119.

1. เพื่อให้ได้มีการศึกษาทั่วไปอันเหมาะสมแก่วัยและสภาพของสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งให้มีโอกาสสำรวจหาความสนใจ หรือความถนัดพิเศษและส่งเสริมไปในทางนั้น ๆ

2. เพื่อให้ได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

3. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีทัศนคติอันพึงปรารถนา สามารถอยู่และทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ดียิ่ง

4. เพื่อให้ได้มีความรู้และทักษะอันเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ หรือให้ได้มีพื้นฐานความรู้อันจำเป็นแก่การฝึกงานหรือการศึกษาต่อไป²

ในการสอนเพื่อจะให้บรรลุผลตามแนวของหลักสูตรที่วางไว้ ครูจะสอนโดยใช้การอธิบายเนื้อหาวิชาทุกสิ่งทุกอย่างแก่นักเรียนอย่างเคี้ยวไม่ได้อธิบาย ครูจะต้องการเครื่องมือมาช่วยให้การสอนของตนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เครื่องมือเหล่านั้นก็คือสื่อการสอนนั่นเอง

สื่อการสอนคือบุคคล วัสดุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ครู หนังสือ และสิ่งแวดลอมของโรงเรียนจัดเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น³ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดสิ่งแวดลอมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ในระดับวุฒิภาวะต่าง ๆ กัน⁴

²ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2512), หน้า 1.

³Vernon S. Gerlach, and Donald P. Ely, Teaching and Media: A Systematic Approach (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1971), p. 282.

⁴Harold S. Davis, Instructional Media Center (Blomington: Indiana University Press, 1972), p. 28.

ชอร์ส⁵ ให้คำจำกัดความของสื่อการสอนว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยสื่อความหมาย จัดขึ้นโดยครูและนักเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้ เครื่องมือการสอนทุกชนิดจัดเป็นสื่อการสอน เช่น หนังสือในห้องสมุด โสตทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพ แผนที่ของจริง และทรัพยากรจากแหล่งชุมชน นอกจากนี้ ชอร์ส⁶ ได้จัดแบ่งประเภทของสื่อการสอนเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นดังนี้คือ

1. Print Materials ประกอบด้วย
 - 1.1 ตำรา (Textbooks)
 - 1.2 หนังสืออ้างอิง (Reference Books)
 - 1.3 หนังสือสำหรับอ่าน (Reading Books)
 - 1.4 หนังสือชุด (Serials)
2. Graphic Materials ประกอบด้วย
 - 2.1 Place Media
 - 2.2 รูปภาพ (Pictures)
 - 2.3 สิ่งของ (Objects)
 - 2.4 ทรัพยากรจากชุมชน (Community Resources)
3. Projected Materials ประกอบด้วย
 - 3.1 ภาพนิ่ง (Stills)
 - 3.2 ภาพยนตร์ (Motion Pictures)
 - 3.3 ฎย่อ (Miniatures)

⁵Louis Shores, Instructional Materials: An Introduction for Teachers (New York: The Ronald Press Company, 1960), p. 1.

⁶Ibid., p. 4.

4. Transmissions ประกอบด้วย

4.1 เครื่องเล่นจานเสียง (Disk Recordings)

4.2 เครื่องบันทึกเสียง (Recordings)

4.3 วิทยุและ Transcriptions

4.4 โทรทัศน์และ Kinscopes

อันที่⁷ กล่าวว่าสื่อการสอนทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้นและประหยัดเวลา เพราะสื่อการสอนจะช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจอย่างรวดเร็วในเรื่องราวที่ครูสอนซึ่งจะเป็นรากฐานให้เกิดความจำอย่างถาวร ลืมได้ยาก

นอกจากนั้น ริชชี⁸ มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ถ้าใช้สื่อการสอนเข้ามาสอนเนื้อหา การใช้สื่อการสอนจะทำให้นักเรียนรู้จักอภิปราย และมีความคิดเห็น

การใช้สื่อการสอนมีความจำเป็นในการสอน เป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อโรงเรียน มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก ทำให้ครูต้องสอนเนื้อหาวิชามากขึ้น นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับนักเรียนดังต่อไปนี้คือ

1. การที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้น สื่อการสอนจึงมีความสำคัญ ทำให้การสอนเพื่อเน้นเอกัตบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเคลื่อนย้ายของนักเรียนในหลายชุมชนที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรมาก จะทำให้มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้นในโรงเรียน ก่อให้เกิดปัญหาทางการศึกษา เพราะนักเรียนมีภูมิหลังของประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ครูจึงจำเป็นต้องรู้จักใช้สื่อการสอนและเทคนิคที่จะทำให้นักเรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน มีความสนใจในบทเรียน

⁷Maurice P. Hunt, Teaching High School Social Studies (New York: Harper & Brothers, 1955), p. 369.

⁸Robert W. Richey, Planning for Teaching: An Introduction to Education (New York: McGraw-Hill Book Company, 1958), p. 201.

3. นักเรียนมีภูมิหลังของประสบการณ์มากขึ้น ในสังคมที่ก้าวหน้า นักเรียนมีประสบการณ์ทางทัศนศาสตร์มากขึ้น นักเรียนจึงคาดหวังที่จะเห็นครูมีเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอน ดังนั้นครูจะต้องทั้งวัตถุประสงค์และเลือกวัสดุที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอน

4. ครูจะต้องใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เสียเปรียบ⁹

อีริคสัน¹⁰ มีความเห็นว่า สื่อการสอนแม้วันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ถ้าครูยังสอนโดยใช้วิธีบอกเล่าแบบเก่าจะทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ยากขึ้น อีริคสันได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้นักเรียนมากขึ้น
2. สื่อการสอนช่วยให้ครูจัดหาแหล่งเนื้อหาวิชาที่มีความหมาย
3. สื่อการสอนช่วยให้ครูมีการแนะนำและควบคุมนักเรียนให้มีปฏิริยาตอบสนองในทางที่พึงปรารถนาทั้งสิ่งเร้าของสภาพการณ์การเรียนรู้

4. สื่อการสอนช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป

5. สื่อการสอนช่วยให้ครูสอนไ้บรรลุตามวัตถุประสงค์

6. สื่อการสอนช่วยให้ครูสอนเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

7. สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ครูสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนช่วยให้ครูมีเครื่องมือที่ทันต่อเหตุการณ์

เนื่องจากสื่อการสอนมีบทบาทดังกล่าว จึงนับได้ว่าสื่อการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่ครูวางไว้ นักศึกษาวิทยาลัยครูในฐานะที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพครูเป็นส่วนใหญ่ จึงควรจะได้ประโยชน์และรู้จัก

⁹James W. Brown, Richard B. Lewis, and Fred F. Harclerod, A.V. Instruction Media and Methods (New York: McGraw-Hill Book Company, 1969), pp. 13-14.

¹⁰Carlton W.H. Erickson, Administering Instructional Media Programs (New York: The Macmillan Company, 1971), pp. 108-109.

ใช้สื่อการสอนด้วย ปัญหาที่มีอยู่คือนักศึกษาวิทยาลัยครูส่วนมากไม่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนมากนัก จึงมีความยุ่งยากในการเลือกสื่อการสอนให้ตรงจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน และเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของนักเรียน บางครั้งการนำสื่อการสอนเข้าไปใช้ในห้องเรียนกลับทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนยากขึ้นและเสียเวลา เพราะนักศึกษาวิทยาลัยครูไม่มีทักษะในการใช้สื่อการสอนนั่นเอง การวิจัยครั้งนี้ต้องการทราบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูระดับปริญญาตรีมีปัญหาการใช้สื่อการสอนสำหรับฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับวิธีการที่สถาบันฝึกหัดครูควรจัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของนักศึกษาวิทยาลัยครูในด้านการสอน
2. เพื่อศึกษาปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนสำหรับฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา
3. เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้านการใช้สื่อการสอนแก่นักศึกษาวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพในการสอนดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักศึกษาวิทยาลัยครู ปีที่ 4 ของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพมหานคร ที่เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอกและทำการฝึกสอนมาแล้ว
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน 2 ชุด สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครู 1 ชุด และสำหรับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ผู้รับผิดชอบทางหน่วยโสตทัศนศึกษาอีก 1 ชุด
3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ เพื่อหาข้อบกพร่อง ทำการปรับปรุงแก้ไข แล้วส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรที่สุ่มไว้

4. คิดคำตอบเป็นร้อยละ หากค่าเฉลี่ยน้ำหนักของคำตอบ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูป ตาราง

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จำกัดขอบเขตเฉพาะนักศึกษาวิทยาลัยครู ปีที่ 4 ของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาในกรุงเทพมหานคร ที่เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาเอก และผ่านการฝึกสอนมาแล้ว

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนวิชาการศึกษาให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ เช่น เพิ่มความรู้และทักษะในการผลิตและการใช้สื่อการสอน ให้เหมาะสมกับระดับการสอนของตน
2. สถาบันฝึกหัดครูอาจนำผลการสำรวจเกี่ยวกับความต้องการในด้านการใช้สื่อการสอนเป็นแนวทางในการจัดสนองความต้องการในด้านนี้ให้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยครูได้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการช่วยหาวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนให้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยครู เพื่อจะได้ปรับปรุงการฝึกสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำจำกัดความ

เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความเข้าใจตามความมุ่งหมายของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงใคร่ขอให้คำจำกัดความบางคำในวิทยานิพนธ์ดังนี้

สื่อการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

นักศึกษาวิทยาลัยครู หมายถึงนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาใน กรุงเทพมหานครที่ผ่านการฝึกสอนมาแล้ว

อาจารย์นิเทศก์ หมายถึงอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาที่ได้รับมอบหมาย ให้ทำหน้าที่นิเทศก์นักศึกษาวิทยาลัยครู

โรงเรียนฝึกสอน หมายถึงโรงเรียนที่สถาบันฝึกหัดครูได้ส่งนักศึกษาวิทยาลัยครูออกไปทำการฝึกสอน

สถาบันฝึกหัดครูระดับปริญญาในกรุงเทพมหานคร หมายถึง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร

วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร

วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย